

Evaluering af sociale normeringer i daginstitutioner og Dagplejen 2016

Indhold

Indledning	3
Resumé	4
DAGINSTITUTIONSOMRÅDET	6
Antal børn pr. voksne	6
Sprogvurderinger	7
Skoleudsættelser	8
Støtteindsatser	9
Personalets sygefravær	9
Tilsyn	10
Vurderinger fra personale og forældre i daginstitutionerne	10
Indsatser	13
Børn	14
Forældre	15
Personalets pædagogiske praksis	16
Interaktionen vigtigst af alt	18
DAGPLEJEN	18
De 3 sociale normeringer	18
Indsatser	19
Børn og forældre	20
Særligt om flygtningebørn	20
Tværfagligt samarbejde	21
Læring blandt dagplejerne	21
Arbejds miljøet i Dagplejen	21
KLAR ANBEFALING AF SOCIALE NORMERINGER	22

Kolofon:

Heidi Mortensen, Kvalitetsenheden
Maj 2016
2014-188408./ 2014-188408-26

Indledning

Familie- og Socialudvalget har siden 2014 bevilliget et løft af dagtilbudsområdet – de sociale normeringer. De sociale normeringer tildeles daginstitutioner og Dagplejen beliggende i boligområder med en større andel af familier med behov for en supplerende indsats.

Det samlede antal sociale normeringer er i 2016 oppe på 34 fuldtidsstillinger, svarende til 13,2 mio. kr. Der er fordelt 31 sociale normeringer på daginstitutionsområdet og 3 til Dagplejen. På daginstitutionsområdet svarer det til, at 18 % af alle kommunens børn nu går i en daginstitution med social normering.

Formålet med de sociale normeringer er bl.a. at:

- Styrke den daglige pædagogiske praksis
- Øge udviklings- og læringsbetingelser
- Styrke muligheden for at bryde med uligheder
- Understøtte en bedre overgang til skole
- Flest mulige børn indgår i de almindelige fællesskaber
- Styrke forældresamarbejdet
- Forbedre det tværfaglige arbejde
- Forbedre arbejdsmiljøet

I 2015 blev udarbejdet en opsamling af de erfaringer, de 10 første daginstitutioner havde gjort sig med sociale normeringer. Hovedkonklusionen fra rapporten var en anbefaling til at arbejde videre med de sociale normeringer som det pt. bedste redskab til at gøre en ekstra indsats for at sikre lige vilkår for børn i udsatte boligområder.

I 2016 har endnu flere daginstitutioner – 25 stk. – gjort sig erfaringer med de sociale normeringer (nogle daginstitutioner har 2 ansat i social normering), ligesom Dagplejen har fået 3 sociale normeringer. Der er også givet sociale normeringer i form af 2 socialrådgiverstillinger, og disse evalueres i anden sammenhæng i samarbejde med Skoleforvaltningen.

Denne evaluering sætter spot på, hvilke erfaringer daginstitutionerne og Dagplejen har gjort sig med brugen af sociale normeringer i 2014 og 2015, og om anbefalingen af de sociale normeringer stadig er lige så tydelig, som da de første daginstitutioner gik i gang.

Evalueringen består på daginstitutionsområdet af spørgeskemaer, der er drøftet i personalegrupperne samt spørgeskemaer, der er drøftet i forældrebestyrelserne i de 25 daginstitutioner. I Dagplejen er der gennemført et fokusgruppeinterview med dagplejere, pædagoger og ledelse.

Vi kan opfordre særligt medarbejdere og ledere til at fordybe sig i bilagsmaterialet. Det indeholder et væld af gode idéer og eksempler på god praksis og brugen af den sociale normering på forskellig vis i de 25 daginstitutioner.

Resumé

Evalueringsens hovedkonklusion i 2016 er helt i tråd med hovedkonklusionen fra 2015, hvor de første "pionérer" fik lov at starte ud med sociale normeringer. Et større datagrundlag i 2016 rækker altså ikke ved hovedbudskabet:

"Det er en helt samstemmende vurdering fra alle i denne undersøgelse, at de sociale normeringer er det pt. bedste redskab, man kender, til at understøtte børn og familier i socialt udsatte områder."

Den klare hovedkonklusion fra SFI-rapporten 'Daginstitutionernes betydning for børns udvikling' (2014) går på, at *kvaliteten af interaktionen* mellem voksen og barn, er den mest betydningsfulde enkeltfaktor for barnets intellektuelle udvikling. Hvis man godtager den grundlæggende præmis - at mere tid til det enkelte barn alt andet lige fremmer muligheden for mere kvalitet i interaktionen mellem voksen og barn – kan de sociale normeringer være med til at styrke kvaliteten i daginstitutionerne. Evalueringen viser, hvordan der faktisk er sket et fald i antallet af børn pr. voksen i daginstitutionerne med social normering.

Undersøgelsen tegner et billede af, at der i daginstitutionerne med social normering er et stort behov for sprogarbejde, og der bliver lavet relativt mange sprogvurderinger i disse daginstitutioner. Der er ikke flere skoleudsættelser i daginstitutionerne med social normering – snarere tværtimod.

Der tegner sig et mønster af, at flere daginstitutioner med sociale normeringer har faldende søgning efter støtteindsatser, og de løfter dermed i højere grad opgaverne ift. børn med særlige behov med egne ressourcer. Mønsteret er især tydeligt for de daginstitutioner, der har haft sociale normeringer i længst tid.

Daginstitutionerne med social normering har højere sygefravær blandt personalet. Men deres sygefravær er faldet over det seneste år, også mere end i de øvrige daginstitutioner. Det kan skyldes de sociale normeringer, ligesom andre faktorer også kan have betydning.

På daginstitutionsområdet viser rapporten yderligere, at forældrebestyrelserne og personalegrupperne meget samstemmende vurderer, at de sociale normeringer har løftet kvaliteten og bidraget til at skabe mere lige vilkår for alle børn. Der er mange spændende indsatser i spil, som udfoldes på de næste sider, men der er særligt fokus på tid til nærvær med børnene og muligheden for at opdele børnene i mindre grupper.

I Dagplejen er det nyt, at der er sociale normeringer. De sociale normeringer består af 3 dagplejepædagoger, som tilbringer det meste af deres arbejdstid ude hos dagplejerne og i forløb med forældrene. Der er ligeledes mange indsatser i gang, og fokus er især på sparring omkring sårbare børn og deres forældre samt det tværfaglige samarbejde med andre aktører.

Arbejdet med sociale normeringer vurderes således at være understøttende for omsætningen af Udviklingsstrategi for børn, unge og familier i Aalborg Kommune 0-18/23 år.

DAGINSTITUTIONSOMRÅDET

Der er indhentet statistisk materiale som indikatorer på virkningerne af de sociale normeringer på daginstitutionsområdet – vel vidende at rigtig mange ting spiller ind på, hvordan disse ting udvikler sig. Men det kan være med til indledningsvist at tegne et billede af, hvordan virkeligheden ser ud i de omfattede daginstitutioner sammenlignet med resten af kommunen. Følgende er undersøgt:

- Antal børn pr. voksen
- Sprogvurderinger
- Skoleudsættelser
- Støtteindsatser
- Personalets sygefravær

Antal børn pr. voksne

Den underliggende præmis for de sociale normeringer er, at med mere tid til det enkelte barn, vil der alt andet lige også kunne iværksættes en mere kvalificeret pædagogisk indsats samt en styrkelse af den betydningsfulde interaktion mellem barn og voksen. Dette skal give bedre betingelser for det pædagogiske arbejde i daginstitutioner i udsatte områder og dermed hæve indsatsen til et niveau, der er at sammenligne med indsatsen for alle andre børn i kommunens daginstitutioner. Til en start vil derfor blive vist, hvordan sociale normeringer har givet færre børn pr. voksne i de pågældende institutioner.

Nedenfor ses først børnetallet i daginstitutionerne i Aalborg Kommune. Der er tale om et gennemsnit hen over året 2015/2016. Tallene viser, hvordan næsten 18 % af børnene i Aalborg Kommune går i en daginstitution med social normering.

Samlet børnetal i året 2015/2016 (baseret på gennemsnit over året)	Antal børn	Procent
Daginstitutioner <u>med</u> social normering	1221	17,6 %
Daginstitutioner <u>uden</u> social normering	5720	82,4 %
I alt	6941	100 %

I næste tabel ser vi, hvor mange der er ansat i daginstitutionerne omregnet i fuldtidsbeskæftigede. Vi ser på 1. kvartal i årene 2015 og 2016, da vi her er sikre på sammenligneligheden i data efter overgang til nyt lønsystem. Som det ses i nedenstående er der allerede i starten af 2015 en lidt større andel pædagogisk ansatte i daginstitutionerne med social normering, set i forhold til børnetallet ovenfor – i 2015 havde de første daginstitutioner fået social normering. I 2016 er balancen – som tilsigtet - skubbet yderligere, idet der er forholdsmæssigt flere ansatte i daginstitutionerne med social normering ift. børnetallet (børnetallet ovenfor er anvendt i udregningerne, idet det rækker ind over begge år). Dvs. daginstitutionerne med social normering råder i 2016 over 20,3 % af personaleressourcerne og har 17,6 % af børnene.

Antal fuldtidsbeskæftigede 1. kvartal 2015 og 2016	2015		2016	
	Antal fuldtids- beskæftigede	Procent	Antal fuldtids- beskæftigede	Procent
Daginstitutioner <u>med</u> social normering	222,06	19,1 %	239,75	20,3 %
Daginstitutioner <u>uden</u> social normering	940,68	80,9 %	941,96	79,7 %
I alt	1162,74	100 %	1181,71	100 %

Note: I tabellen indgår kun pædagogisk personale, dvs. pædagoger, pædagogiske assistenter, pædagogmedhjælpere og pædagogstuderende i lønnet praktik

I næste tabel ser vi også, hvordan balancen er blevet forskubbet lidt ift. antallet af børn pr. voksen. I 2015, da de første daginstitutioner havde fået social normering, var der lidt færre børn pr. voksen i daginstitutionerne med social normering ift. resten af kommunen. I 2016 er de nye sociale normeringer også slået igennem, og antallet af børn pr. voksne er faldet yderligere i daginstitutioner med social normering. De øvrige daginstitutioner fastholder samtidig deres niveau.

Alt i alt bliver det tydeligt, at de sociale normeringer har tilført ressourcer til de omfattede daginstitutioner, der alt andet lige giver bedre muligheder for at tilgodese alle børn, og herunder de udsatte børn.

Antal børn pr. voksen (gennemsnit)	Antal børn pr. fuldtidsbæftiget voksen 2015	Antal børn pr. fuldtidsbæftiget voksen 2016
Daginstitutioner <u>med</u> social normering	5,5	5,1
Daginstitutioner <u>uden</u> social normering	6,1	6,1
I alt	6,0	5,9

Note: I tabellen indgår kun pædagogisk personale, dvs. pædagoger, pædagogiske assistenter, pædagogmedhjælpere og pædagogstuderende i lønnet praktik

Sprog vurderinger

I flere daginstitutioner er de sociale normeringer bl.a. brugt til at løfte sprogarbejdet, og det er tydeligt, at der gennemføres væsentligt flere sprog vurderinger end tidligere – en tendens der ses i hele Aalborg Kommune. For de 3-årige børn er antallet af sprog vurderinger relativt stabilt, men der bliver lavet væsentlig flere sprog vurderinger på børn inden skolestart. Sprog vurderingerne udføres som udgangspunkt kun i børnehavealderen og derfor ikke i de 3 vuggestuer med social normering, som arbejder med sprog på andre måder.

Daginstitutionerne med sociale normeringer stod i 2015 for hele 25 % af kommunens samlede sprog vurderinger, og som vi tidligere har set, dækker daginstitutionerne med social normering 18 % af det samlede børnetal i kommunens daginstitutioner. Der bliver altså sprogvurderet hyppigere i daginstitutionerne med social normering, og behovet herfor er større bl.a. som følge af en større andel to-sprogede børn. Gevinsten ved, at flere børn sprogtestes, er, at børnenes behov for indsats kan opda ges tidligt og følges op med relevant indsats.

Nedenfor illustreres stigningen i sprogvurderingerne i antal. Procentmæssigt er der tale om, at en stigning på 38 % fra 2013 til 2015 i daginstitutionerne med social normering – i hele Aalborg Kommune steg andelen med 30 % i samme periode.

Antal gennemførte sprogvurderinger	Daginstitutioner med social normering			Hele Aalborg Kommune		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
3-årige børn	226	239	232	947	1107	1101
Børn inden skolestart	55	147	155	240	421	447
I alt	281	386	387	1187	1528	1548

Resultaterne af sprogvurderingerne viser, at behovet for sprogarbejde i daginstitutionerne med social normering er relativt stort. Både blandt de 3-årige børn og blandt de børn, der er testet inden skolestart. Der er således en højere andel af børn, der har brug for en særlig indsats sammenlignet med hele Aalborg Kommune.

3 årige børn 2015	Daginstitutioner med social normering	Hele Aalborg Kommune
Særlig indsats	30 %	17 %
Fokuseret indsats	14 %	17 %
Generel indsats	55 %	66 %
Ikke placeret	1 %	0 %
I alt	100 %	100 %

Generel indsats:

Børn med alderssvarende sproglig udvikling.

Fokuseret indsats:

Børn der kan have sproglige vanskeligheder og med behov for en indsats indenfor mindst ét sprogområde.

Særlig indsats:

Børn med behov for en særlig sprogstimulerende indsats. Medfører ofte indstilling til støtte.

Børn inden skolestart 2015	Daginstitutioner med social normering	Hele Aalborg Kommune
Særlig indsats	28 %	21 %
Fokuseret indsats	17 %	15 %
Generel indsats	53 %	61 %
Ikke placeret	2 %	3 %
I alt	100 %	100 %

Skoleudsættelser

Der kan være mange gode grunde til at skoleudsætte et barn. Her er set på, om der er sket en udvikling i antallet af skoleudsættelser blandt daginstitutionerne med social normering.

Skoleudsættelser	Skoleåret 2015/2016	Skoleåret 2016/2017
Daginstitutioner <u>med</u> social normering	18 (12 %)	18 (13 %)
Daginstitutioner <u>uden</u> social normering	137 (88 %)	118 (87 %)
I alt	155 (100 %)	136 (100 %)

Note: Der er ikke institutionsopdelte data til rådighed fra tidligere år. Vi ved, at det samlede antal skoleudsættelser har været faldende. For skoleåret 2016/2017 kan der stadig komme flere skoleudsættelser frem imod skolestart.

Som det ses af ovenstående tabel, ligger antallet af skoleudsættelser stabilt. Daginstitutionernes andel af de samlede skoleudsættelser ligger på 12-13 %. Som vi tidligere har set, dækker daginstitutionerne med social normering 18 % af den samlede børnepopulation i Aalborg Kommune, og det vil sige, at deres andel af skoleudsættelserne faktisk er relativt lav.

Der ses ikke en udvikling i antallet af skoleudsættelser for daginstitutionerne med social normering (som i forvejen er relativt lavt), og skoleudsættelserne synes ikke at være nogen god indikator for virkningerne af de sociale normeringer. Der er generelt set ikke mange skoleudsættelser, og dem, der er, skal givetvis ses mere individuelt i forhold til det enkelte barns behov snarere end noget strukturelt. Dertil kommer, at nogle daginstitutioner har en håndfuld skoleudsættelser begge år, mens andre ingen har, og der *kan* være forskel på, hvordan daginstitutionerne forholder sig i processen omkring identificering af behov og ansøgning om skoleudsættelse.

Støtteindsatser

Det er ikke i sig selv et mål med de sociale normeringer, at daginstitutionerne søger mindre om støtteindsatser fra Udviklingsafsnittet for børn og unge. Alligevel kan de sociale normeringer tænkes at spille en rolle for behovet for indsatser, f.eks. helhedsindsatserne. Udviklingsafsnittet har udarbejdet en opgørelse og foretaget en vurdering af daginstitutionernes træk på indsatserne fra 2013 og til i dag for at belyse dette.

Ved erfaringsopsamlingen sidste år synes behovet for støtteindsatser ikke at være faldet for de første daginstitutioner, der fik sociale normeringer. Dette ser ud til at have ændret sig og er blevet tydeligere, nu hvor flere daginstitutioner er med. Flere daginstitutioner med sociale normeringer vurderes i dag at have faldende søgning efter indsatser og løfter dermed i højere grad opgaven omkring børn med særlige behov med egne ressourcer.

Mønsteret er især tydelig for de daginstitutioner, der har haft sociale normeringer i 2 år – dvs. de første, der fik tildelt sociale normeringer. Resultatet skal ikke overtolkes, men noget tyder altså på, at et faldende mønster bliver mere tydeligt på sigt.

Udvikling i støtteindsatser	1 år med social normering	2 år med social normering
Ingen synlig ændring i søgning	9 (60 %)	4 (40 %)
Fald i søgning	3 (20 %)	5 (50 %)
Søger generelt sjældent	3 (20 %)	1 (10 %)
I alt	15 (100 %)	10 (100 %)

Det kan desuden bemærkes, at de daginstitutioner, der nu har 2 ansat i social normering (store daginstitutioner og/eller i særligt udsatte områder), synligt løfter flere opgaver selv.

Personalets sygefravær

Statistikkerne har indtil nu haft børnene som det vigtigste omdrejningspunkt. En anden antagelse kan være, at de sociale normeringer også er med til at forbedre arbejdsmiljøet for de ansatte i daginstitutionerne og nedbringe sygefraværet (og dermed give mere voksentid med børnene). Sygefraværstatistikkerne er undersøgt med tal fra 1. kvartal 2015 og 2016 efter overgangen til nyt lønsystem.

Tabellen nedenfor viser, at sygefraværet i daginstitutionerne med social normering er højere end på resten af daginstitutionsområdet. Det ses dog også, at sygefraværet blandt de ansatte i daginstitutioner med social normering falder mere, end på resten af området. Det er svært at sige, om de sociale normeringer har bidraget til en nedbringelse af sygefraværet, men de kan måske være én blandt flere årsager. Langtidssygemeldinger - f.eks. i form af ikke-arbejdsbetingede, kroniske sygdomme - vil selvfølgelig altid have stor påvirkning på sygefraværstatistikkerne. Dette gælder dog for hele området.

Sygefraværsprocent 1. kvartal 2015 og 2016	2015	2016
Daginstitutioner <u>med</u> social normering	8,66 %	7,83 %
Daginstitutioner <u>uden</u> social normering	6,68 %	6,40 %
I alt hele området	7,06 %	6,69 %

Note: I tabellen indgår kun pædagogisk personale, dvs. pædagoger, pædagogiske assistenter, pædagogmedhjælpere og pædagogstuderende i lønnet praktik

Tilsyn

I 2015 er der gennemført tilsyn i alle daginstitutioner med deltagelse af dagtilbudsleder (tilsynsførende), pædagogisk leder, medarbejdere og i nogle tilfælde forældre.

Mange af tilsynsrapporterne berører brugen af og virkningen af de sociale normeringer. Tilsynsrapporterne vidner på forskellig vis om, at de sociale normeringer understøtter:

- Indsatsen for børn med særlige behov
- Tid til nærvær og fordybelse
- Opdeling i mindre børnegrupper/reasonsgrupper/venskabsgrupper/læringsgrupper mv.
- Sprogvurderinger og sprogstimulering
- Dokumentation og opfølgning på mål
- Udviklingsplaner på alle børn
- Læreplaner
- Overgange til og fra daginstitutionen (f.eks. nye 3-årige og skolestartere)
- Forældresamarbejde

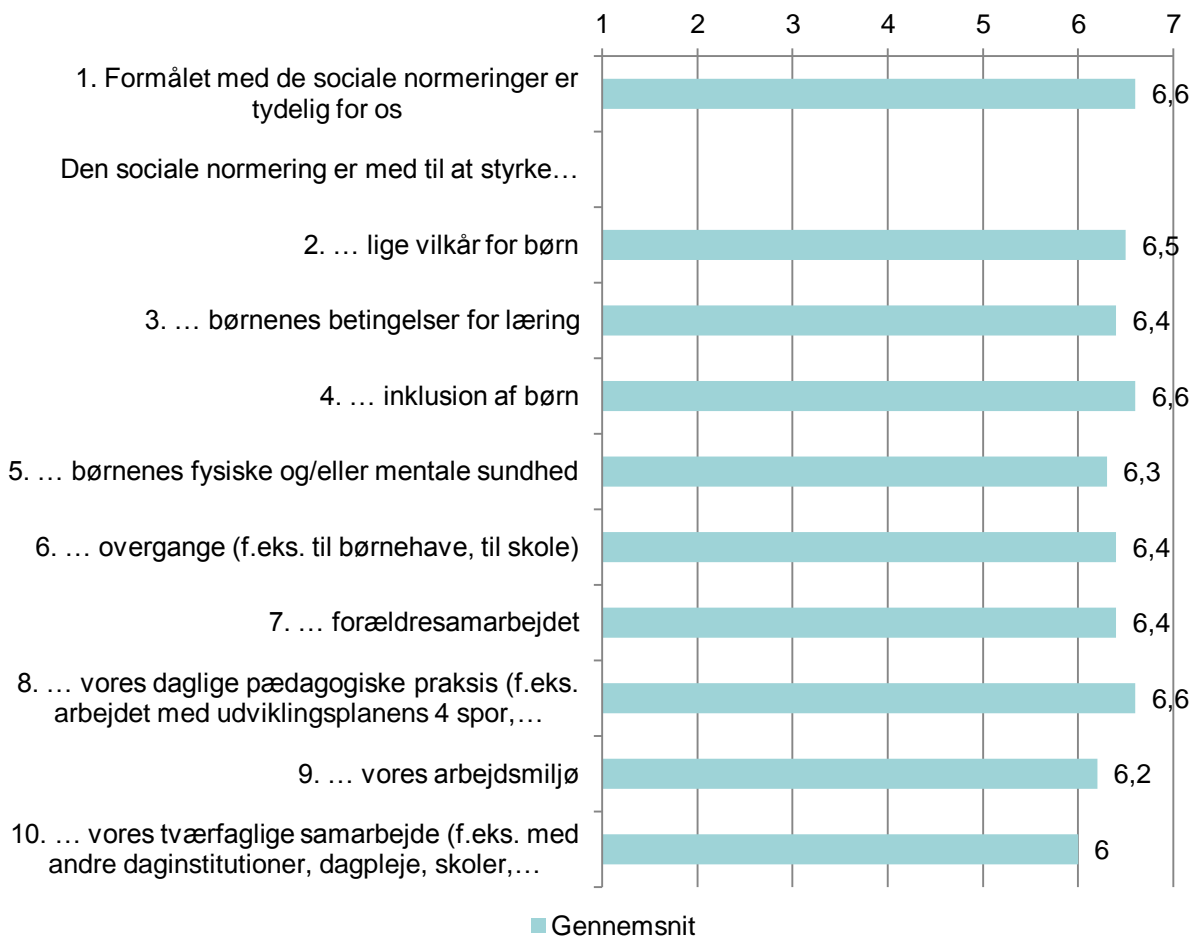
I tilsynene vurderes de sociale normeringer at have meget positive effekter i de pågældende daginstitutioner. Det er bl.a. tegn som større trivsel i børnegruppen, lavt konfliktniveau og et bedre arbejdsmiljø for medarbejderne og dermed en bedre stemning generelt i daginstitutionen. Dette kommer vi tilbage til.

Vurderinger fra personale og forældre i daginstitutionerne

Personalegrupperne og forældrebestyrelserne i de 25 daginstitutioner har bidraget med deres erfaringer og deres vurderinger af virkningen af de sociale normeringer.

Personalet har afgivet en samlet vurdering fra hver daginstitution. De har besvaret følgende 10 spørgsmål i deres spørgeskema, hvor 7 betyder 'Ja absolut/helt enig' og 1 betyder 'Nej slet ikke/helt uenig'.

Personalets besvarelser

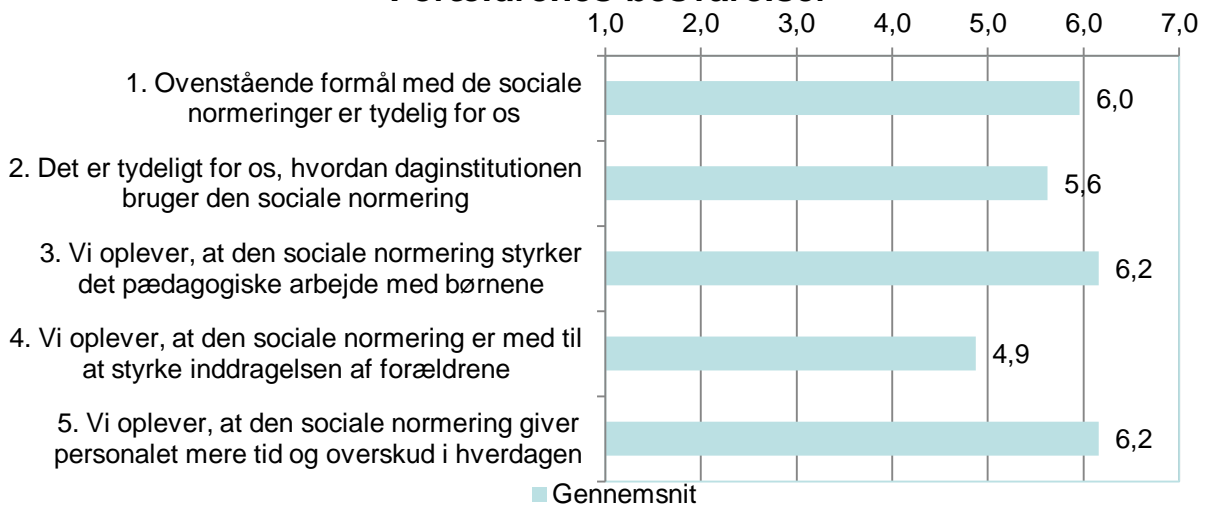

Personalets vurderinger fordeler sig alle gennemsnitligt mellem 6 og 7, som er de højeste mulige vurderinger. Dette vidner om, at personalet i meget høj grad ser værdien af de sociale normeringer og er bevidste om, at normeringerne med til at styrke den pædagogiske indsats for børnene, forældresamarbejdet samt arbejdsmiljøet for medarbejderne.

Forældrene har også deltaget i evalueringen gennem forældrebestyrelserne i de 25 daginstitutioner. Fælles for personale og forældre er, at der med den sociale normering er givet en ekstra indsats, som alle selvfølgelig er tilfredse med. Forældrebestyrelserne har nogle steder været udfordret i forhold til at vurdere den sociale normering; dels har nye bestyrelsesmedlemmer aldrig oplevet tiden *før* social normering, dels bemærker forældrene, at de jo ikke er til stede i dagtimerne i daginstitutionen.

Forældrenes besvarelser fordeler sig som gengivet nedenfor, hvor 7 igen betyder 'Ja absolut/helt enig' og 1 betyder 'Nej slet ikke/helt uenig'.

Forældrenes besvarelser

Forældrene giver udtryk for, at formålet med den sociale normering er tydelig. De oplever, at den sociale normering styrker det pædagogiske arbejde med børnene og giver personalet mere tid og overskud i hverdagen til det enkelte barn. Det er mindre tydeligt for forældrene, hvordan den sociale normering konkret bliver brugt i daginstitutionen – dette kan evt. hænge sammen med, at den ansatte i social normering i udgangspunktet indgår i arbejdet på lige fod med de øvrige pædagoger og varetager de samme opgaver. Nogle forældre bemærker til spørgsmålet, at det heller ikke er vigtigt for dem at vide præcist, hvordan normeringen bliver brugt – den konkrete udmøntning overlader de trygt til personalet. Andre forældre vil gerne have mere information om den sociale normering.

Forældrene oplever i mindre grad end personalet, at den sociale normering er med til at styrke inddragelsen af forældrene. Forældreinddragelse har heller ikke i samtlige 25 daginstitutioner været i fokus for den sociale normering.

I bilaget fremgår alle resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen blandt personale og forældre.

I det følgende dykker vi ned i forskellige temaer omkring de sociale normeringer, som personale og forældre har udfoldet i kvalitative, åbne kommentarer og eksempler fra hverdagen.

Indsatser

De 25 daginstitutioner har haft frihed til selv at vælge og tilrettelægge, hvordan den sociale normering skal bruges. Der har ikke været krav om, at der med den sociale normering skulle igangsættes særlige projekter mv., men lige så meget et formål om at styrke det eksisterende pædagogiske arbejde.

Daginstitutionerne kan dog fortælle om mange forskellige indsatser, som de har iværksat eller styrket med den sociale normering. Næsten alle gør i højere grad end tidligere brug af opdeling af børnene i mindre grupper, og mange andre indsatser er også i spil.

Her er et billede på de mange forskellige indsatsområder, som den sociale normering bliver brugt til:

Alle ovenstående indsatsområder lever i høj grad op til de formål, der er opstillet for de sociale normeringer og bidrager også på forskellig vis til at styrke arbejdet med udviklingsplanen 'Dagtilbud for fremtiden'.

Der er meget stor forskel på, hvilke arbejdsopgaver den medarbejder har, som er ansat i den sociale normering. I ca. halvdelen af daginstitutionerne indgår medarbejderen på lige fod med alle andre medarbejdere og varetager de samme opgaver. Men i godt halvdelen af daginstitutionerne er medarbejderen i social normering friholdt nogle opgaver som f.eks. primærpædagog, forældresamtaler, underretninger mv. Flere har også valgt at lade den ansatte i social normering møde i de timer på dagen, hvor der er flest børn – dvs. ikke åbne- og lukkevagter. Nogle ansatte i social normering har særlige opgaver, f.eks. omkring sprogarbejde, opstart af nye børn mv. Pædagogen i social normering bliver også mange steder brugt som "blikket udefra", der er nysgerrig, observerende og stiller spørgsmål til den pædagogiske praksis, som kan danne udgangspunkt for fælles refleksion i personalegruppen.

Børn

Både personale og forældre vurderer meget samstemmende, at den sociale normering i meget høj grad er til gavn for og styrker det pædagogiske arbejde med børnene. Oplevelsen er, at den sociale normering er med til at fremme børnenes trivsel og udvikling på mange områder. Der arbejdes på forskellig vis med inklusion og læring, bl.a. via relationsgrupper, fælles oplevelser, ture ud af huset og en voksen til at guide børnene i at få øje på nye venskaber. Den ansatte i social normering kan enten selv være med til at opstarte disse aktiviteter, eller kan tage sig af andre børnegrupper eller praktiske opgaver, så der er tid og plads til, at kollegaerne er fordybet i aktiviteter med børnene. Nøgleordet er NÆRVÆR, og de voksne har mere tid til at lytte til og være sammen med det enkelte barn.

Mange steder er den sociale normering også brugt til at styrke arbejdet med børnenes overgange enten til eller fra daginstitutionen. Dette i form af f.eks. forbesøg for forældre, dagplejere mv., grundige opstartssamtaler, særlig tid til nærvær hos de nye børn, besøg hos de lokale skoler forud for skolestart mv. Det kan også være muligheden for, at en pædagog følger med et barn den første tid ved et skift af stue eller fra vuggestue til børnehave i integrerede institutioner.

Personalet har givet mange eksempler, hvor et barn eller en børnegruppe har profiteret af den sociale normering. Her er 3 eksempler (anonymiserede): (Se i øvrigt bilagsmaterialet for mange andre inspirerende eksempler)

3 eksempler på udbytte for børn:

"Vi har dreng, Anders, der kunne have en uhensigtsmæssig måde, at være sammen med andre på. I en periode lavede han sammen med en pædagog og et par andre drenge bure til vores kanin og høns. De andre børn fik øje på, at Anders har mange gode kompetencer, og de fik andre oplevelser med ham. Det gav gode erfaringer for senere at lege med og være sammen med Anders."

"Vi organiserer fast små legegrupper for børnene, hvor de i mindre grupper (4-6 børn) er sammen med en personale om en aktivitet, som f.eks. at bygge biler ud af mælkekartoner, køkkenruller og maling. Der blev bevidst arbejdet på inklusion af en ny tosproget dreng i gruppen, samt at udvide begreber omkring arbejdet med bilerne og bilbanen ud fra den kreative aktivitet. Alle børnene var meget optaget af arbejdet. Efterfølgende havde børnene et fællesskab omkring leg med bilerne, hvor den nye dreng deltog på lige vilkår som de andre. Effekten er stor, i og med at personalet er flere hænder, og dermed kan lave legegrupper med få børn. Hvert barn kan styrkes i bl.a. at øve sociale færdigheder, pædagogen kan styrke sprogarbejdet og differentiere ud fra den enkeltes behov i højere grad ved kun at skal nå omkring få børn."

"Vi har gennem året modtaget flere nyankomne flygtningebørn. Dette er en stor udfordring, da det er børn, der ikke er kendt med den danske kultur og institutionsverden. Sproget har også været en stor barriere - også i samarbejdet med forældrene. Den sociale normering har gjort, at vi har haft bedre betingelser for, at primærpædagogen har kunnet følge børnene tæt - f.eks. at hjælpe dem ind i små børnefællesskaber. Det har også været en stor udfordring at få nogle af børnene til at indgå i den daglige struktur og børnehavens rammer, og her har den sociale normering været uundværlig til konstant guidning og opfølgning."

Forældre

Forældrene i forældrebestyrelserne lægger også vægt på, at den sociale normering er til stor fordel for børnene. Det er synligt for forældrene, at der er blevet bedre mulighed for især at dele børnene op i mindre grupper og mere overskud til at tage sig af det enkelte barn og dets behov. Forældrene lægger også vægt på, at børnene får flere oplevelser med spændende aktiviteter eller ture ud af huset.

Der er også forældrebestyrelser, der fortæller, at personalet har fået mere tid til dialogen med forældrene, f.eks. til en snak i garderoben om, hvad de har lavet i børnehaven i løbet af dagen.

Fleere forældrebestyrelser beskriver, at der er mere ro på i daginstitutionen, og de oplever en mindre stresset hverdag og en bedre stemning i daginstitutionen.

Her følger 3 eksempler på, hvordan forældrene oplever udbyttet:

3 eksempler på forældrenes oplevelse:

"Vi ser en større ro i børnegruppen. Ligeledes oplever vi, der har været mere tid til fordybelse med eks. relationsdannelse og med projekter med f.eks. yoga mm. Vi ser samtidig, at der i personalegruppen har været mere overskud til den enkelte familie. Vi ser, at der i det daglige er større mulighed for konkret at arbejde med udviklingsplaner. Vi ser større mulighed for, at inklusionsgrupperne kan komme til synlighed. Det er tydeligt, at der gennem den sociale normering er tid til at arbejde med inklusion."

"Personalet er generelt mere tilgængelige for os som forældre, når vi afleverer og henter vores børn. Der er generelt en mere positiv stemning - vi mærker mere overskud hos personalet. Vi mærker på vores børn, at de virker glade og trygge i børnehaven - fx ved at de prøver nye ting."

"Social normering har givet mere "luft" i børnehaven, således at det faste personale kan gå fra til "kontorarbejde", uden at kerneydelsen i børnehaven forringes. Det giver også en bedre stemning, at det faste personale føler, at der er plads til, at de går fra, og det smitter af på stemningen i hele børnehaven – voksne som børn."

Personalet oplever i lighed med forældrene, at der er mere tid til dialogen med forældrene, f.eks. når de afleverer eller henter deres barn eller ved forældresamtaler. Personalet oplever, at de i højere grad får overbragt information om, hvordan barnets dag er gået, og hvad de har lavet. Nogle daginstitutioner har også arbejdet med dokumentation, hvor de i skrift og billeder viser forældrene, hvad der sker i løbet af dagen.

Der er familier, som daginstitutionerne har behov for mere kontakt med, for at understøtte barnets trivsel og udvikling. Oplevelsen er, at der er bedre tid til dette forældresamarbejde – eller at det i mindre grad tager tid fra arbejdet med de øvrige børn. Nogle daginstitutioner fortæller også, at de med en løbende tættere kontakt med forældrene har lettere ved at tage udfordringer og spørgsmål op med dem, når personalet undrer sig eller har en bekymring for barnet.

Personalets pædagogiske praksis

Personale og forældre er meget enige om, at den sociale normering er en klar styrkelse ift. personalets pædagogiske praksis og den tid, personalet har til at understøtte f.eks. inklusion og læring i børnegruppen.

Personalet oplever bedre mulighed for faglig sparring og fordybelse. Der er bedre tid til det nødvendige skriftlige arbejde, forberedelse, planlægning af aktiviteter, dokumentation, møder, forældresamtaler mv. Dette har ifølge institutionerne styrket det pædagogiske arbejde omkring bl.a. læreplaner, handlerplaner for børnene og udviklingsplanens fire spor.

Der er ligeledes bedre tid til samarbejdet med andre relevante faggrupper omkring et barn/familie som f.eks. myndighedsrådgiver, indsatspædagog, pædagogisk familierådgiver mv.

Personalet er samtidig mere lettet ift. "den dårlige samvittighed", der før har været forbundet ved at gå fra til disse opgaver. Nærværet med resten af børneflokken kan stadig varetages pga. den sociale normering.

Flere daginstitutioner fortæller om øget arbejdsglæde og faglig stolthed ved at kunne klare et godt stykke pædagogisk arbejde uden samme tidspres. Samtidig er daginstitutionen mindre sårbar ved uforudsete hændelser som f.eks. sygdom.

3 eksempler på udbytte ift. personalets pædagogiske praksis:

"Trods stor andel af børn i udsatte positioner oplever vi en meget harmonisk dagligdag med et meget lavt konfliktniveau. Vi arbejder bevidst med at udnytte vores fysiske rammer optimalt, og pædagogerne bruger en stor del af arbejdstiden på at følge børnene i deres lege og fællesskaber. F.eks. kan en pædagog bruge sin formiddag på at være med i dukkekrogen eller tumleren, hvor de støtter børnene i at få øje på hinandens forskellige gode intentioner og hensigter. Her er også god grobund for at arbejde med sprogstimulering, målrettet det enkelte barn. Vi er meget mindre sårbare ved uforudsete ting, sygdom m.m. Det giver større ro og overskud i dagligdagen. Glade børn og voksne har en afsmittende virkning, og folk som kommer udefra kommenterer dette positivt."

"Det giver en øget mulighed for at opnå den kvalitet, vi ønsker, i forhold til vores mål for den pædagogiske praksis i henhold til læreplaner, procesplaner, perspektivplanen og udviklingsplanen. Der er i dagligdagen mindre behov for at justere i organisering af personalets arbejdsvilkår og færre aflysninger af planlagte aktiviteter, når der er personale fraværende. Vi har i langt højere grad mulighed for at få hverdagen til at "hænge sammen" i.f.t planlagte aktiviteter, øget forældresamarbejde, tværfagligt samarbejde og bedre samvittighed hos medarbejderne, når der skal laves skriftligt arbejde i form af underretninger, udtalelser, handleplaner osv. Det har en positiv effekt på institutionens sociale kapital - vi oplever mindre tidspres - det giver øget arbejdsglæde."

"Social normering giver mulighed for mere sparring i personalegruppen. Et par ekstra øjne ser mere og noget andet, end det de faste pædagoger ser. Det giver mulighed for at indrette pædagogisk praksis endnu bedre til gavn for det enkelte barn. Social normering giver mulighed for bedre tid i pædagogisk praksis. Vi får mulighed for at gå i dybden med flere børn og derved øge deres mulighed for udvikling, læring og trivsel. Vi arbejder med relations- og inklusionsgrupper i vores hus. Den ansatte i social normering giver mulighed for, at vi når flere grupper i løbet af en uge og derved kommer mere omkring det enkelte barn."

Interaktionen vigtigst af alt

SFI rapporten 'Daginstitutionernes betydning for børns udvikling' fra 2014 gennemgår dansk og international forskning på området og giver os følgende klare hovedkonklusion: *"Kvaliteten af interaktionen mellem voksen og barn er den mest betydningsfulde enkeltfaktor i børneinstitutionen for barnets intellektuelle udvikling"*.

Daginstitutionerne har forholdt sig til, hvordan den sociale normering understøtter interaktionen mellem voksen og barn. Daginstitutionerne fortæller, at der er mere tid til det enkelte barn og rum til, at en pædagog kan bruge ekstra tid på den tætte kontakt og omsorg for et sårbart barn. Dette vel at mærke mens en anden pædagog kan være nærværende for de øvrige børn.

Opdelingen i mindre grupper af børn vurderes også at forbedre interaktionen mellem voksen og barn, samtidig med at der er et inkluderende sigte i at sammensætte grupper af mindre børnefællesskaber.

DAGPLEJEN

Mens daginstitutionsområdet startede med sociale normeringer i 2014, er Dagplejen kommet med i 2015 med 3 stillinger i sociale normeringer (dagplejepædagoger). Baggrunden for indførelse af sociale normeringer i Dagplejen er de samme som på daginstitutionsområdet - i nogle boligområder ses en større andel af familier med behov for en supplerende indsats, hvilket har den effekt, at der stilles større krav til den enkelte dagplejers kontakt, samarbejde og kommunikation til forældrene. Ligeledes er der blandt disse familier et større behov for tværfagligt arbejde i forvaltningen, samtaler med forældre og ekstra støttende initiativer for forældrene.

De 3 sociale normeringer

Organisatorisk er de 3 pædagoger i social normering tilknyttet Dagplejens Team Tværfaglige Funktioner, som i forvejen varetager tværfaglige og kommunedækkende opgaver i hele Dagplejen. Indsatsen støtter særligt dagplejere i Team 3 og Team 5, dvs. i Aalborg Øst samt Løvvangen/Strubjerg-området i Nørresundby. De sociale normeringer kan flyttes alt efter, hvor der er størst behov for en særlig indsats.

Dagplejen har vægtet det højt, at de ekstra ressourcer bliver udmøntet ude ved dagplejerne i de pågældende boligområder. Pædagogerne i social normering er derfor ikke omfattet af de administrative opgaver, der også er en del af andre dagplejepædagogers daglige praksis (f.eks. administration af gæstedagpleje, telefonvagt mv.).

De sociale normeringer har erfaring med og indsigt i praksis i Dagplejen og er ICDP-certificeret som de øvrige ansatte i den kommunale Dagpleje i Aalborg Kommune, for på den måde at kunne trække på og arbejde ud fra samme teori og metodegrundlag.

I Dagplejen er gennemført et fokusgruppeinterview om erfaringerne med de sociale normeringer. Deltagerne i interviewet er 3 dagplejere fra Aalborg Øst og Nørresundby, 3 pædagoger i social normering, 1 "almindelig" pædagog og 1 teamleder.

Indsatser

De 3 ansatte i sociale normeringer fungerer som specialister inden for forebyggelse og børn og familier med særlige behov. De kan tilkaldes, når dagplejerne møder en familie med behov for en ekstra indsats. Faktisk henvender forældrene sig også direkte til pædagogerne, når først en indsats er i gang. Denne fleksibilitet fungerer ifølge dagplejere og pædagoger hensigtsmæssigt – de rykker nemlig hurtigt ud, og indsatsen kan begynde.

Her er samlet nogle af de opgaver, som pædagogerne i sociale normeringer varetager:

Børn og forældre

Dagplejerne, pædagogerne og teamlederen er meget enige om, at de sociale normeringer i høj grad kommer børnene til gode. De er også enige om, at stillingerne er godt givet ud som pædagogstillinger, idet indsatsen derved kommer mange dagplejere og børn/familier til gode, ligesom der er tale om specialiseret viden, som derved spredes ud i organisationen. Dagplejerne bakker således også fuldt ud op om, at der er tale om pædagogstillinger, idet de her vurderes at gøre størst nytte for flest.

Dagplejerne har oplevet at få mange flere besøg af pædagogen i social normering, der netop har tid til at være mere ude hos dagplejerne. Dette er en fordel for børn og forældre, der får en meget kontinuerlig kontakt med og relation til pædagogen i social normering, der kommer hos dagplejeren.

Dagplejerne, pædagogerne og lederen kan let få øje på, at børn og forældre i Dagplejen profiterer af de sociale normeringer:

Udbytte for Dagplejens børn og forældre:

- ✓ Mere tid til at gå i dybden med problematikker for børn og/eller forældre
- ✓ Inklusion af børn i små og større grupper
- ✓ Bedre trivsel for sårbare børn
- ✓ Børnene løftes forebyggende – ting spottes hurtigere
- ✓ Bedre samarbejde mellem forældre/dagplejer/pædagog - "smitter af" på barnet
- ✓ Korte eller længerevarende forløb, der understøtter forældrene i forælderrollen

Dagplejerne fortæller, at indsatsen i starten kan være svær for nogle forældre – de kan f.eks. være utrygge ved kommunens indblanding – men erfaringen er også, at forældrene bliver meget glade for den indsats, de får, når først de lærer pædagogen at kende.

Dagplejerne fortæller, at de øvrige forældre er klar over, at der er børn med behov for særlig indsats. Der er god forståelse for dette, og de øvrige forældre er positive over for de muligheder, Dagplejen kan tilbyde forskellige børn.

Særligt om flygtningebørn

Pædagogerne i social normering varetager modtagelsen af alle Dagplejens flygtningebørn – dvs. i hele kommunen og ikke kun i de udsatte boligområder. Familierne har særlige sproglige og kulturelle udfordringer, og opgaven fylder en del for pædagogerne – estimeret op imod 0,75 stilling. Pædagogerne har oparbejdet erfaring med, hvordan de skal modtage børnene og deres familier, og hvilke ting, der skal sættes i værk, for at børnene får en god start i Dagplejen. Når barnet og familien er kørt godt ind, overtager den vanlige pædagog i området.

Vurderingen blandt pædagoger og leder er, at det fungerer positivt, at social normeringspædagogerne varetager denne opgave, om end den fylder meget. Det giver god mening med personer med erfaring på området, der f.eks. kan være med til at tage hånd om traumatiserede børn og/eller forældre, og som er med til møderne med samarbejdspartnerne omkring familien.

Tværfagligt samarbejde

Én af de store gevinster i Dagplejen er, at pædagogerne i social normering får stor erfaring i det tværfaglige samarbejde omkring barnet/familien med særlige behov. Det kan f.eks. være kontakten til Familiegruppen, Familiehuset Victoria, Tværfagligt Team, Mødrehjælpen, Skovpark Kollegiet, Sundhedsplejen, Udviklingsafsnittet mv.

Pædagogerne får efterhånden en rutine i, hvordan de håndterer de udfordringer, de møder hos børn og forældre, ligesom de oparbejder et godt netværk til alle samarbejdspartnerne. Én af pædagogerne i social normering i Nørresundby-området har f.eks. etableret tæt kontakt til Familiegruppe Nord ved bl.a. at komme jævnligt i Nygade. Vurderingen er, at det tætte samarbejde med Familiegruppen har været nyttigt i en del sager.

Læring blandt dagplejerne

Den ekspertise, der findes hos pædagogerne i social normering, smitter også af på dagplejerne og er med til at give et fagligt løft. Dagplejerne fortæller, at de lærer meget af de forløb, de har været med i sammen med pædagogerne i social normering. Dagplejerne er f.eks. blevet meget opmærksomme på tidlige tegn på mistrivsel. Dagplejerne oplever, at de "lærer hen ad vejen" og kan bruge deres erfaringer ved modtagelse af nye børn/familier med særlige udfordringer. Dagplejerne oplever også, at en øget viden spreder sig i organisationen – f.eks. er de i højere grad i legestuerne begyndt at observere og give hinanden råd omkring enkeltbørn, ligesom de henviser andre dagplejere til at gøre brug af pædagogen i social normering.

Dagplejerne fortæller, at de får en trykthed ved, at de kan dele de svære sager med pædagogerne i social normering. De har mere tid til rådighed end den vanlige pædagog, og dagplejerne oplever det som en stor fordel, at pædagogerne i social normering kan komme ud til dagplejeren, så snart der er behov, og at de kan blive ved med at komme kontinuerligt over en periode.

Endelig oplever dagplejerne og lederen, at pædagogerne i de sociale normeringer er med til at styrke arbejdet omkring de 4 spor i udviklingsplanen 'Dagtilbud for fremtiden': inklusion, sundhed, læring og forældreinddragelse. Dagplejerne oplever også, at der er blevet mere ro og plads til at arbejde tættere på læreplanerne med de udsatte børn, som de oplever giver rigtig god mening.

Arbejds miljøet i Dagplejen

Dagplejere, pædagoger og leder er enige om, at de sociale normeringer har givet et løft til arbejdsmiljøet i de berørte områder i Dagplejen. Det gælder ude hos dagplejerne, som har fået en tæt støtte i nogle svære sager, og som oplever større arbejdsglæde ved at løse opgaven godt for de sårbare familier. Og så giver det dagplejerne bedre mulighed for at fokusere på de andre børn. Dagplejerne fortæller også, at det giver dem mere ro at komme i legestuen og sparre med kollegaerne, når børnene i stigende grad kan være med og kan fungere/inkluderes i den store gruppe.

Dagplejerne gør også opmærksom på, at det er en stor lettelse for dem, at de kan blive fritaget for gæstebørn i perioder med spidsbelastninger. De sårbare børn reagerer let på, at et nyt barn kommer til.

Men også blandt pædagogerne har de sociale normeringer haft positiv betydning for arbejdsmiljøet. De har fået frigivet tid til alle de andre børn og opgaver, som de før har haft svært ved at nå. Pædagogerne i social normering tager delvist over på nogle af de familier, der er mest udsatte, og det letter belastningen væsentligt for de øvrige pædagoger. Pædagogerne taler bl.a. om en større stolthed ved arbejdet og mindre dårlig samvittighed over alt det, de før havde svært ved at nå.

KLAR ANBEFALING AF SOCIALE NORMERINGER

Der er ingen tvivl om, at både daginstitutionerne og Daglejen ser de sociale normeringer som en kæmpe fordel og et vigtigt redskab i at sikre alle børn lige vilkår. Der er tale om ekstra normeringer, og der er næsten pr. definition kun positive vurderinger af dem.

Daginstitutionerne og Daglejen har gjort sig vigtige erfaringer med de sociale normeringer og er opfordret til at overveje, om de kan pege på alternativer til de sociale normeringer, som ville være mere virkningsfulde til at sikre børn lige vilkår.

Det er en helt samstemmende vurdering fra alle i denne undersøgelse, at de sociale normeringer er det pt. bedste redskab, man kender, til at understøtte børn og familier i socialt udsatte område.

"Vi er af den opfattelse, at tildeling af social normering er en fantastisk ordning. Der har ikke, efter vores opfattelse, tidligere været lavet en så effektiv, succesfuld ordning i forhold til at tilgodese det enkelte barn, således at det forbliver en del af fællesskabet."

"Det er absolut de bedste betingelser, vi nogensinde har haft til at sikre udvikling og trivsel for alle børn i vores børnehave. Jeg har ingen bedre alternativer."

"Vi har ingen alternativer til social normering, vi er meget glade for ordningen og kan se, at den virker, ift. at vi kan hjælpe endnu flere børn, end vi når uden en social normering. Dette er vigtigt i det område, hvor vores institution ligger, hvor der er en del udsatte familier. Den sociale normering har en synlig og uundværlig effekt ift. at give flere børn mulighed for at indgå på lige vilkår i relationer med børn og voksne."

"Vores erfaring er, at det giver et stort kvalitetsløft, at de sociale normeringer indgår sammen med det faste personale ift. at tage et fælles ansvar for at planlægge og udføre den særlige indsats."

"Vi har kun roser til de sociale normeringer. Og er overbeviste om, at det er det mest virkningsfulde i forhold til at sikre lige vilkår. Det er efter vores klare overbevisning den helt rigtige beslutning, at der ikke kan søges om social normering, men tildeles på baggrund af demografi."